

MĂNĂSTIREA MERA

Lelia Pavel

Pornind din centrul orașului Odobești, spre sud, la aproximativ un kilometru, se ajunge la podul ce traversează Milcovul. Aici se intersectează mai multe drumuri județene, dintre care: cel de sud-est conduce călătorul spre comuna Vîrteșcoiu, iar cel de vest către Mera – Andreiașu urmărește îndeaproape albia Milcovului. Ajuns în comuna Mera, un drumeag pornește din centrul comunei spre platoul unde se înalță Mănăstirea Mera „*Așezată pe un tăpșan ridicat deasupra apei Milcovului, între dealurile împădurite dincolo de care se oferă spre sud-est, perspectiva Focșanilor miniaturizați la orizont, iar spre răsărit priveliștea ultimilor înălțimi ce se pierd în câmpia care se termină brusc cu malul impunător al Siretului, estompat în zare, mănăstirea Mira, stă stingherită și întunecată.*”¹

Numele de Mera, cum este cunoscut astăzi, a figurat în documentele vremii fie ca Miera, Mira sau Mera.

După Melchisedec, care vizitase Mănăstirea Mera în anul 1883, denumirea comunei ca și cea a mănăstirii, ar proveni din numele familiei domnitoare a Cantemireștilor: „*se vede că chiar numirea ei Miera, este formată din numirea familiei domnești Cante – Miru.*”²

Unii cercetători din domeniul toponimiei susțin derivarea de la numele slav – „*mera*”, care în traducere ar însemna „*pășune*”. Pentru alții, mai plauzibilă ar fi derivarea de la numele proprietarului unei

¹ Emil Coliu, **Contribuții la un istoric al mănăstirii Mira**, în „*Milcovia. Revistă regională de studii*”, Redactor: N. Al. Rădulescu, anul II, vol. 2, Tip. „Cartea Putnei”, Focșani, 1931, p. 214

² Melchisedec, **Episcopul Romanului, Notițe Istorice și Arheologice adunate de pe la 48 monastiri și Biserici antice din Moldova de...**, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1885, p. 110 - 111

moșii din apropierea mănăstirii, teorie susținută de faptul că în multe documente ale vremii apar foarte des nume cu aceeași rădăcină ca: Mereuță, Mieriți, Mireuț.³

Cu numele de Mera apare menționat unul din martorii din Focșani, vameș aici, care asistă la 18 mai 1655 (7163)⁴ la o vânzare de moșie în Crucea.

Satul Mera a făcut parte din fostul Ținut Putna, care ținut a fost împărțit în 9 ocoale așa cum apare în **Catagrafia fiscală** din anul 1774, satul „*Miera*” fiind arondat la Ocolul Milcovului de Sus.⁵

Sub aceeași denumire de Miera apare și la începutul secolului al XIX-lea în **Condica liuzilor** din anul 1803⁶ și în **Condica Visteriei Moldovei** din anul 1816.⁷ După anul 1835 a făcut parte din Plasa Gârlele, cu statut de comună, care se compunea din satele: Andreiașu, Căpătanu, Mera, Șindrilarii de Jos și de Sus, Reghiu.⁸

Actualmente are statut de comună aparținătoare de județul Vrancea.

Aici, la Mera, atât călătorul obișnuit, dar și cercetătorul se întâlnesc cu cea mai importantă realizare arhitecturală din zonă, a cărei restaurare de la începutul secolului al XVIII-lea reprezintă „*cel mai însemnat eveniment de artă din ținuturile Carpaților.*”⁹

Mănăstirea Mera a fost menționată și în scrierile unor călători străini care, în secolul al XVIII-lea, au trecut pe aceste meleaguri. Îl

³ Emil Coliu, *op. cit.*, p. 217

⁴ **Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului**, vol. III, 1653 - 1675, București, 1968, doc. nr. 125, p. 48 - 49

⁵ Ioan Murariu, **Organizarea administrativ teritorială a ținutului Putna în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Vrancea. Studii și comunicări**, vol. V - VII, 1982 - 1984, Focșani, 1987, p. 62 - 63

⁶ *Ibidem*, p. 63

⁷ *Ibidem*, p. 64

⁸ Mihail Canianu, Aureliu Candrea, **Dicționar geografic al județului Putna**, de... Lucrare premiată de Societatea Geografică Română în ședința adunării generale din Martie 1893, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, București, 1897, p. 174

⁹ Vasile Drăguț, **Tradițiile ctitoricești la Curbura Carpaților, în Spiritualitate și Istorie la Întorsura Carpaților**, vol. II, Buzău, 1983, p. 174

amintim aici pe Wenzel von Brognard care, trecând de la Constantinopol la Viena, amintea de existența în Țara de Jos a 12 districte printre care și Putna, iar aici, între râurile Putna și Milcov, semnala prezența Mănăstirii Mira.¹⁰

Zidirea mănăstirii se situează în timp la finele veacului al XVII-lea, în jurul anului 1685, inițial ca un schit modest ai căror ctitori au fost un anume boier Moțoc, de loc din Odobești și un episcop - Ioan din Roman. Dacă data nu poate fi fixată cu exactitate, în schimb aducem ca argument la afirmația anterioară un zapis ce ne relevă împrejurările și timpul în care a început construirea bisericii de la Mera.

Documentul din aprilie 7194 (1686), îi menționează pe ctitori : „Adecă eu Ursa femeia, lui Moțoc din Odobești, scriu și mărturisesc cu acest adevărat zapis al meu, de nimea nevoită, nici asupra, ci de a mea bună voe am dat a noastră driaptă ocină și moșie, cinci pogoane de vie cu cramă cu tot la deal la Odobești... Aceste toate le-am dat și le-am dăruit sfintei monastiri ce să chiamă Mira, pre apa Milcovului, care o am fost dintâiu început noi să o facem până au fost soțul meu viu, Moțoc, împreună cu răposatul părintele Ioan, ce au fost episcop la Roman și întâmplându-să săvârșirea părintelui, dacă au adus Dumnezeu pre Măriea Sa, luminatul do(m)nul nostru Ioan Constandin Vodă, la scaun, s-au apucat Măriea Sa să o istovască sfânta monastire, ce mai sus scriem, ca să o facă Măriea Sa monastire mare, ce să zice monastire domnească.”¹¹

Așa cum se consemnează în zapisul de mai sus, construcția Merei a fost începută înainte de anul 1686, data purtată de actul prin care i se făceau deja donații de moșii. Dacă în anul 1686 mănăstirea primea deja donații, se presupune că ea ființa la acea dată. În

¹⁰ Ion Diaconu, **Contribuțiune la informațiile călătorilor streini despre regiunea „Milcovia”**, în „*Milcovia. Revistă regională de studii*”, Redactor: N. Al. Rădulescu, anul II, vol. I, Tip. „Cartea Putnei”, Focșani, 1931, p. 88

¹¹ Aurel V. Sava, **Documente putnene**, vol. I **Vrancea. Odobești - Câmpuri**, Publicate cu un studiu introductiv despre Vrancea de...Prefață de D. Profesor N. Iorga, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1929, doc. nr. 49, p. 29 - 30

continuare în zăpăc se amintește și de faptul că ctitorii dintâi ai Merei, neputând termina ceea ce începuseră, au lăsat construcția mănăstirii pe seama familiei domnitoare a Cantemireștilor și anume lui **Constantin Cantemir (1685 – 1693)**, cel care inițial a ridicat o biserică și chilia din lemn. Cercetările arheologice începute în anul 1974¹², efectuate la incinta mănăstirii, au scos în evidență faptul că cea mai veche construcție a ansamblului mănăstiresc de la Mera ar fi turnul de pe latura estică a incintei, construcție ce ar data de la finele veacului al XVII-lea și care s-ar datora lui Constantin Cantemir.¹³

Că Mera ființa încă de la finele secolului al XVII-lea o probează și un act de întăritură emis de cancelaria lui Antioh Cantemir la 1705 (7213) ianuarie 15, în care la martori apare „*Năstase dichiu de la Mera.*”¹⁴

Antioh Cantemir (1695 – 1700, 1705 – 1707) urmează la tronul Moldovei după tatăl său, Constantin Cantemir, el fiind și cel care continuă opera tatălui și anume „*au făcut și-n dzilele lui unde e mănăstirea tătâne-său la Miera, zidul împrejur de piatră.*”¹⁵

Deci urmașul lui Constantin Cantemir a început ridicarea zidurilor din cărămidă ale incintei cu turnurile de colț, acțiune ce s-ar plasa în timp în jurul anului 1706, când se pare că ar fi început și construcția unei biserici de zid așa cum s-a consemnat la vremea respectivă: „*Viind Antioh Voevod de a doua oară în domnie, se purta atât cătră boieri, cât și cătră norod, îndeobște cu multă iubire și dragoste: era pe lângă acestea milostiv cătră cei bisericesti...*”

¹² Gh. I. Cantacuzino, Luminița Munteanu, **Cronica săpăturilor arheologice – 1974. Fosta mănăstire Mera (comuna Mera, județul Vrancea)**, în „*Revista muzeelor și monumentelor. Seria Monumente istorice și de artă*”, nr. 2, anul XLIII, București, 1974, p. 95

¹³ Emil Lupu, **Noi contribuții la cunoașterea fostei mănăstiri Mera (Mira) – jud.Vrancea (I)**, în „*Saeculum*”, Anul 1, nr. 2, Editura Pallas, Focșani, octombrie 2002, p. 65

¹⁴ **Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale**, vol. V, 1701 - 1720, București, 1975, doc. nr. 1043, p. 230

¹⁵ Ion Neculce, **Opere. Letopisețul Țării Moldovei și o samă de cuvinte**, Editura Minerva, București, 1982, p.

Într'această domnie a lui au zidit și biserica Mira la Milcov." ¹⁶ Cam în același an, 1706, Antioh Cantemir a adus la Mera osemintele tatălui său și le-a reînhumat „definitiv acolo”, la „biata mănăstioară de hotar de la Miera Putnei la care cheltuiră... bătrânul.” ¹⁷

Mărturia documentară referitoare la construirea zidurilor împrejmuitoare în anul 1706 este întărită și de pisană bilingvă din pronaos: „Această Sfântă și dumnezeiască Biserică întru numele Sfinților Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și Elena, este zidită de Măria Sa repausatul Ion Antioh Constantin Cantemir voevod la leatul 7214 (n.n.1706] și nesăvârșind-o s-a înnoit precum se vede de întru Cuviosul Sfinția sa Arhimandritul chirio chir Mitrofan Calerghi, fiind egumen acestui Sfânt lăcaș cu cheltuială și osteneală sfinției sale pentru mântuirea sufletului la leatul 7214.” ¹⁸

Mănăstirea Mera a fost menționată și de către Dimitrie Cantemir în veacul al XVIII-lea, atunci când face referiri la Cetatea Crăciuna pe care o localiza la „ poalele munților Vrancei nu departe de mănăstirea Mira, lăcaș de pietate a domnului Constantin Cantemir de fericită pomenire, se zăresc dărâmăturile unei cetăți foarte vechi....” ¹⁹

Mănăstirea a fost de-a lungul vremurilor martor și teatru al multor evenimente istorice, unul dintre ele petrecându-se în anii domniei lui **Mihai Racoviță**, domn al Moldovei (1703 – 1705, 1707 – 1709, 1715 – 1726), chiar în timpul războiului austro-turc din anii

¹⁶ Theodor Codrescu, **Uricariu sau Colecțiile de diferite acte care se pot servi la Istoria Românilor**, vol.XXI, Tipografia Buciumului Român, Iași, 1892, p. 137

¹⁷ Nicolae Iorga, **Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor**, ediția a II-a, revăzută și adăugită, vol. II, Editura Ministerului de Culte, București, 1930, p. 80

¹⁸ Constantin Șt. Bilciurescu, **Monastirile și bisericile din România, cu mici notițe istorice și gravuri**, culese de... Tipărite cu cheltuiala și sub auspiciile Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1890, p. 205

¹⁹ Dimitrie Cantemir, **Descrierea Moldovei**, Traducere de pe originalul latinesc la 200 de ani de la moartea autorului (21 August 1723) de dr. Giorge Pascu, Editura „Cartea Românească”, București, p. 28

1716 - 1718. Nemulțumiți de domnia lui Racoviță, boierii moldoveni, împreună cu stolnicul Vasile Ceaurul, au trecut în Transilvania pentru a cere ajutor imperial cu scopul de a-l prinde și a-l înlătura de la domnie pe Racoviță. „Cătanele” împreună cu trupe nemțești s-au întors în Moldova și au cucerit Cetatea Neamțului și Mănăstirea Cașin, stabilindu-se în zonă. Aceasta îl determină pe Mihai Racoviță ca în anul 1717, cu ajutorul tătarilor, să reia lupta împotriva boierilor. Cronicarii au consemnat evenimentul „iară Mihai-Vodă au încălecat cu tătarii și cu slujitori de a lui de s-au dus la Cașin și la mănăstire la Mira de-au mai bătut niște cătane ce erau acolo, cuibar de tâlhărit, de i-au spart și i-au gonit în Țara Ungurească.”²⁰

De fapt Mihai Racoviță a avut ordin de la Poartă ca împreună cu cihodarul* Vizirului, să „strice Cetatea Neamțului și Mira unde au sediul cătanele și le-au stricat iar nu foarte de tot.”²¹

Au fost distruse zidurile ce înconjurau biserica și tot atunci au ars vechea biserică și chiliile de lemn ctitorite de Constantin Cantemir.

Pagubele produse fiind foarte mari, l-au determinat pe egumenul mănăstirii, Calerghi, ca în anul 1734 „să înnoiască” pe cheltuiala sa biserica de la Mera, așa cum se menționează și în pisania care-l înscrie în rândul ctitorilor.

În anul 1739, Mera este lovită din nou de către fiul lui Antioh Cantemir, Dumitrașcu, „de unde au luat pe Lupul-aga și pe socru-său mitropolitul Sidis și l-au dus la Meneh.”²²

Mănăstirea a fost ferită de distrugere, Dumitrașcu urmărind doar prinderea fugarilor ce se retrăseseră între zidurile mănăstirii.

Câteva ani mai târziu, Mera va cădea pradă tătarilor, care în anul 1758 au pătruns în mănăstire și au jefuit-o. Evenimentele au fost consemnate într-o însemnare inscripționată pe marginea unei Evanghelii din anul 1758 (7267) octombrie 25, pe care mănăstirea o primise ca donație și în care se spunea că: „această sfântă și

²⁰ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 670 – 671

²¹ *Ibidem*, p. 678

²² *Ibidem*, p. 829

***cihodar** = intendentul garderobei imperiale și prin extensie sluga intimă a unui înalt demnitar turc.

dumnezeiască evanghelie este cumpărată de sătenii dela mănăstire de la Mira di pre Milcov... și au dat-o sfintii mănăstiri Mirăi... în zilele Mării Sale Domnul Io Ioan Theodor voevod, în vremile când au venit Tătarii cu Nohai, la săptv. în 14, la zioa Crucii, di au prădat și mănăstirea Mirăi, cât n-au mai rămas în mănăstire și în sfânta biserică nimică și au stricat și sfintele icoane și au luat și sfintele cărți....”²³

Mănăstirea Mera a reușit totuși să înfrunte secolele trecând peste toate aceste evenimente care au afectat-o, provocându-i multe stricăciuni, cu ajutorul donațiilor materiale (moșii, obiecte de cult, scutiri de dări) primite fie de la ctitorii săi, fie de la alte persoane.

Primele danii le-au făcut cei dintâi ctitori ai săi: boierul Moțoc și soția sa, Ursa. Zapisul din anul 1686 consemna că cei doi au dat mănăstirii a lor „*driaptă ocină și moșie cinci pogoane de vie cu cramă cu tot în deal la Odobești și un vad de moară cu pământuri în frunte în hotarul Vârțișcoilor despre Munteni... și o parte de ocină din târgul din Focșanii și din Petrești, ce să cheamă la uric Stoeștii, ... și toate moșiile noastre, carele sînt de pre Milcov, înpregiurul monastirei și de la monastire în sus până la muntele Răiușului,... și poienița de dubas și altă poiană de la Spună, carele ni-s noao drepte cumpărături...”²⁴*

Șirul donațiilor a continuat, ele fiind confirmate de documentele vremii, printre acestea numărându-se și zapisul ce poartă data de 7196 (1687) decembrie, prin care „*preotul Ion Ciochină de la Vrancea și cu Necolai Murguleț postelnicul ... dat-am și am dăruit a noastră driaptă ocină și moșie sfintei mănăstiri, ce se cheamă Mira, pre Milcov, care ocină este din gios de Gura Răiușului, în Poieniș(ă), hliza Oleșească....”²⁵*

Cele mai multe danii au fost primite de mănăstire chiar de la ctitorul său, Constantin Cantemir, cel care printr-o carte emisă la 3

²³ Virgil Arbore, **Însemnări culese de pe marginea cărților bisericești din orașul Focșani**, în „*Milcovia. Revistă regională de studii*”, Redactor: N. Al. Rădulescu, an II, vol. II, Tip. „Cartea Putnei”, Focșani, 1931, p. 241

²⁴ Aurel V. Sava, *op. cit.*, doc. nr. 49, p. 29 - 30

²⁵ *Ibidem*, doc. nr. 59, p. 35

mai 7196 (1688) ²⁶ cerea locuitorilor de pe Milcov care au moșii în jurul mănăstirii să-i vândă lui aceste locuri pe care să le doneze călugărilor de la Mera.

Cartea respectivă a avut ecoul așteptat în rândul acestor proprietari, care au început să-și vândă din pământuri domnului Cantemir. Astfel, printr-un zapis din 8 iunie 7196 (1688), locuitorii din Odobești și Grozăști au răspuns la solicitarea „*Luminatului domnului nostru lui Ioan Constandin Vodă*” și-i vând pământul lor de pe Milcov, de la gura Arvei până la gura Reghiului „*patruzăci și una de fâlci și patru prăjini...*” ²⁷ cu care a înzestrat mănăstirea.

Primind ca donație pământuri bune pentru agricultură, locuri de „*fânaț*” pentru creșterea animalelor, vaduri de moară și chiar mori, vii și crame, locuri de negoț în târgurile din Focșani și Odobești, mănăstirea a reușit să-și înjghebeze un domeniu mănăstiresc ce putea să asigure toate cele necesare traiului trudititorilor săi în cele sfinte.

Domeniul s-a mărit prin daniile primite an de an fie de la ctitorul său, fie de la unii boieri sau alți proprietari de moșii, pe care-i găsim menționați în actele vremii. Unul dintre acestea este ispisocul emis chiar de cancelaria lui Constantin Cantemir la „*leat 7196 (1688), august 21*” prin care acesta întărea „*monastirii ce să chiamă Mira, ci esti făcută de noi din temelii, ce este pe Milcov, la ținutul Putnii,... ale noastre drepte ocini și moșii toate părțile de sat din Odobești și din sat din Pățăști, din siliște și din câmp și din păduri și din tot locul cu tot venitul....*” ²⁸

De asemenea, prin același document au fost întărite și daniile de la primii săi ctitori, Ursa lui Moțoc, și anume: cinci pogoane de vie, vaduri de moară, poieni „*și doă gropi la Răiuț în care se face fânaț și 12 fâlci de poiană la Năruja ... ce să chiamă Poenile Bosnei ...și locuri de dughene în târgu în Focșani*” ²⁹ pe care le-a donat încă de când era în viață și mănăstirea încă nu era terminată. După moartea

²⁶ *Ibidem*, doc. nr. 62, p. 36

²⁷ *Ibidem*, doc. nr. 63, p. 37 - 38

²⁸ *Ibidem*, doc. nr. 64, p. 39

²⁹ *Ibidem*, p. 41

acesteia, mănăstirea a mai primit încă „5 pogoane de vie în deal la Odobești și o moară la Munteni...”³⁰

Documentul înșiruie în continuare daniile provenite de la boierul Alicsandru Ramandi, ce au fost vornic mare în Țara de Sus, care „au dăruit sfintei mănăstiri a dumnilor sale driaptă ocină și moșie o parte de sat de Ruget, la Vrancea și cu vad de moară într-apa Putnii.”³¹ Este pomenit și preotul Ionașcu din Odobești care dăruise „ale sale drepte ocini și moșii, carile sânt lângă mănăstire în Săcătură, cinzăci de fâlcii loc de fânaț.”³²

Și alți boieri au contribuit la extinderea domeniului mănăstiresc al Merei, cum ar fi: Dima, staroste de Putna, care a dat „a lui driaptă ocină și moșie ce are la sat Odobești,...cu tot venitul, ce este pre hotarul Odobeștilor și doă pogoane de vie cu căsoae, în deal la Odobești ...și cu vad de moară într-apa Milcovului despre Munteni”³³, iar „Mârza cu fimeia lui Tudora...au dăruit...o poiană pe Milcov care să chiamă Arghirească, 7 fâlcii de locu și mai sus o curătură 3 fâlcii”³⁴ și „un pod de moșie și în pod 30 fâlcii de locu și podu acesta este pe lângă Roșioară și pe lângă pârâul Fântânei”³⁵ primite de la Ion Căpătanu din Odobești.

Așa cum confirmă și documentele, mănăstirea deținea un mic domeniu constituit din donații care s-au dat ca „ocină neclătită în veci și de hrană să fie călugărilor ce ar fi la aceea sfântă petrecere.”³⁶ Acest domeniu cuprindea între hotarele sale moșiile din jurul mănăstirii, situate pe râul Milcov până la Odobești.

Egumenii de la Mera au încercat în repetate rânduri să-și extindă domeniul până în apropierea hotarului Vrancei, ei fiind ajutați

³⁰ Ibidem

³¹ Ibidem

³² Ibidem, p. 42

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem

³⁵ Ibidem, p. 43

³⁶ C. D. Constantinescu - Mircești, H. H. Stahl, **Documente vrâncene, cărți domnești, hotărnicii, răvașe și izvoade**, vol.I, Publicate de..., cu o prefață de D. Profesor N. Iorga, Tipografia Bucovina, I. E. Torouțiu, București, 1929, doc. nr. 2, p. 4

în această acțiune chiar de către Constantin Cantemir, care poruncise starostelui de Putna să aleagă o parte din Voloșcani „să le puie...”³⁷ pietre ca să se știe aleasă despre alte răzășii. În anul 1799 (1690) decembrie 29, Cantemir scria starostelui „*precum să va alege acel loc să ne scrii să știm ce fel de loc va fi de hrană, de țarină, de fânaș, de pădure precum va fi, de toate să avem știre pentru că acea moșie voim să o cumpărăm sfintei mănăstiri Mirii.*”³⁸

În proprietatea mănăstirii au intrat pe lângă donații și moșii care proveneau din cumpărături făcute chiar de către egumenii mănăstirii. O astfel de cumpăratură este menționată în zăpisiul din 28 iulie 1702 (1698), prin care sătenii din Valea Sării vindeau „*părintelui Cozmii, egumenul de la sfânta mănăstire Mira ... 50 fălci de loc în fața Răeșului, făcut cu săcățuri din pădure mireae, de părinții noștri poiană, ca să fie moșie în veci sfintei monastiri.*”³⁹

În anul 1708 (7216), la 24 iulie, Mihai Racoviță voievod întărea printr-un uric lui Iordache Caramălăul mare clucer, ginerele lui Filipescu, stăpânirea peste „*părți de ocină din satul Mircești, ținutul Tecuci.*”⁴⁰ Această ocină aparținuse Mănăstirii Mera, ea fiind cumpărată de către călugări de la văduva lui Ilie Sturza, dar care a fost în cele din urmă, prin judecată, restituită de către Duca voievod familiei lui Filipescu. Chiar dacă moșia nu mai aparținea Merei, documentul în cauză probează o cumpăratură făcută de călugării mănăstirii.

Din anul 1714 în posesia mănăstirii intra „*locul dela gura Reghiului până în Munteor, toată fața Milcovului*”⁴¹ pentru care călugării au dat „*plată deplin 7 ughi*” sătenilor din Odobești care le-au vândut acel loc.

Domeniului mănăstiresc creat prin donații și cumpărături i s-au stabilit hotarele în anul 1772 printr-o hotarnică a divanului

³⁷ Aurel V. Sava, *op. cit.*, p. XXVIII

³⁸ *Ibidem.*, doc. nr. 69, p. 48

³⁹ *Ibidem.*, doc. nr. 83, p. 55

⁴⁰ **Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale**, vol. V, (1701 - 1720), București, 1975, doc. nr. 782, p. 208

⁴¹ Aurel V. Sava, *op. cit.*, doc. nr. 93, p. 61

judecătoresc al lui Matei biv vornic din Vrancea. Acesta se întindea din „gura Reghiului până în curmătura Spumii, diasupra pi piscul Pietros diasupra caselor Bouroșștilor, în deal dispre hotar vrâncenesc, puind pietri hotare ... au pus hotar piscu di la stânga până în părâul Porcului și din părâu Porcului la deal pi părâul Ursoiu până în vârful dealului Ghimpului și din deal Ghimpului după hotarile vechi până în Muntior lungime, iar latu din hotar vrâncenesc până la apa Milcovului”.⁴²

În mărturie se specifică precum că hotarul mănăstirii ajunsese până la hotarul Vrancei, în hotarul căruia stăpânea moșia Bouroșștilor primită de la Cantemir, moșie care a creat neînțelegeri între egumenii de la Mera și obștea Vrancei, cu care au purtat procese îndelungate la Divanul domnesc și la Stărostia Putnei. Procesele au avut ca scop scoaterea mănăstirii din hotarele vrâncenilor, întrucât obștea vrânceană nu admitea străini în interiorul său.

În anul 1777,⁴³ Matei, biv-vel bulubaș, a încercat să rezolve „pricina” dintre Mănăstirea Mera și neamul Bouroșștilor, dând o hotarnică prin care stabilea hotarul domeniului mănăstiresc conform actelor prezentate de arhimandritul Ștefan de la Mera și în care era inclusă și moșia din Vrancea, întrucât documentele demonstau că aceasta fusese cumpărată de către părintele Paisie în anul 1714.

De asemenea, într-un alt document, datat ceva mai târziu, din 12 iunie 1798, apare inclus între hotarele domeniului mănăstiresc și cel al mitocului Mănăstirii Mera „ci este în Ruget, biserică și chilii și vie a călugărilor”.⁴⁴

În anul 1804, un alt hrisov emis de cancelaria domnului **Alexandru Moruzi (1802 – 1807)**, întărea mărturia hotarnică iscălită de Constantin Balș, vornicul și de paharnicul Ioan Tăutul⁴⁵ privind hotarul moșiei Mera. În același an, mănăstirea face un schimb de moșii cu lordache Ruset, acesta din urmă dădea moșia Bouroșștilor mănăstirii, iar în schimb primea pământurile din Voloșcani, Ruget și

⁴² *Ibidem*, doc. nr. 152, p. 103

⁴³ *Ibidem*, doc. nr. 159, p. 106

⁴⁴ *Ibidem*, doc. nr. 192, p. 132

⁴⁵ *Ibidem*, p. XII

Năruja care fuseseră în proprietatea mănăstirii, schimb consemnat într-o scrisoare datată 1804.⁴⁶

Vrâncenii n-au fost de acord cu acest schimb și nici nu au renunțat la pământul familiei Bouroș rupt din „*trupul moșiei Vrancei*” și au înaintat o nouă jalbă la Stărostia Putnei și la Divan prin care cereau să li se înapoieze moșia respectivă.

Domnul, **Scarlat Alexandru Calimah (1812 – 1819)** dă câștig de cauză vrâncenilor, cărora le înapoia moșia Bouroșeștilor, nerecunoscând schimbul de moșii din anul 1804, dând la mâna vrâncenilor o carte ce poartă data de 9 iunie 1815.⁴⁷

Mănăstirea Mera nu va renunța la drepturile ei și va încerca mereu să împingă hotarul domeniului său către hotarul vrâncenesc. Dovada o constituie o serie de cărți de judecată din 25 mai 1816, din 3 decembrie 1821, din 1827 sau cea 1829, care menționează desele procese dintre Mănăstirea Mera și vrânceni. Pe de altă parte, egumenii mănăstirii aduceau mărturii privind drepturile lor asupra unor moșii vrâncenești, așa cum s-a întâmplat în anul 1832, când arendașul moșiei Mera înainta o jalbă Judecătoriei Putna contra sătenilor din Năruja „*pentru tulburare de posesie*”⁴⁸, demonstrând cu acte că moșiile din Vrancea au fost primite de la ctitorii lor sau de la boieri.

Că mănăstirea mai stăpânea încă în 1832 moșii în Vrancea, ne-o dovedește documentul din 2 iunie 1832, prin care, în timpul Regulamentului Organic, se pune capăt acestor neînțelegeri între mănăstire versus obștea Vrancei și prin care mănăstirea reîntra în posesia moșiilor revendicate de vrânceni.

În secolul al XIX-lea, la 1851, proprietatea mănăstirii era formată din moșia Milcovul care îngloba satele: Mera, Șindrilari, Cotul Reghiului și Andrieșani⁴⁹ și se întindea din Odobești la vârful

⁴⁶ *Ibidem*, doc. nr. 214, p. 153

⁴⁷ Aurel V. Sava, **Documente putnene. Vrancea. Irești - Câmpuri**, vol. II, Tipografia Băncii Centrale Cooperative, Chișinău, 1931, doc. nr. 76, p. 74

⁴⁸ *Ibidem.*, II, doc. nr. 122, p. 119

⁴⁹ Theodor Codrescu, **Uricariu sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la Istoria Românilor**, vol. VI, de..., Tipografia Buciumului Român, Iași, 1892, p. 100

Monteor, toată fața Milcovului ⁵⁰, iar din Vrancea stăpâna satele Voloșcani, Ruget și Năruja. ⁵¹

În anul 1851, din ordinul domnului **Grigore Alexandru Ghica (1849 – 1853, 1854 – 1856)**, moșiile mănăstirești închinat străinilor nu mai sunt arendate de către egumenii lor, ci prin licitație publică. O astfel de licitație a avut loc între anii 1852 - 1855 cu care ocazie s-a menționat averea Mănăstirii Mera și valoarea arendării. Aceasta deținea „*parte din Bolotești cu hărăgăria, cu părțile din Purcelești și Târgovești din Comișești, din Părlonești, din Găgești și altele în valoare de 1001 galbeni, moșia înconjurătoare mănăstirii cu 4 sate: Mera, Șindrilarii de Jos, Cotul Reghiului și Andreiașu – valoare 2053 galbeni.*” ⁵² În continuare sunt enumerate alte moșii: Adjudul Vechi, Lespezi și încă cinci pământuri din moșia Pădureni, Precistanu cu moșia Petrești și Mândrești.

Adjudul a ajuns în stăpânirea Mănăstirii Mera în secolul al XVIII-lea în urma pagubelor pricinuite de luptele dintre domni Moldovei și Țării Românești, prădăciunilor turcilor și tătarilor care în timpul lui **Vasile Lupu (1634 – 1653)** au ars Adjudul și Focșanii. ⁵³ Astfel, orașenii din oameni liberi au devenit dependenți față de mănăstire. Un document din 28 noiembrie 1741 consemna precum că locuitorii din Adjud erau obligați față de egumenul mănăstirii la 6 zile de muncă pe an. ⁵⁴

Adjudul Vechi și Șișcaniul au rămas în proprietatea Mănăstirii Mera până în anul 1863, când a fost arendat marelui proprietar Alecu Balș. ⁵⁵

⁵⁰ Aurel V. Sava, *op. cit.*, vol. I, doc. nr. 93, p. 61

⁵¹ *Ibidem*, doc. nr. 214, p. 153

⁵² Cezar Cherciu, **Vrancea. Ținutul Putnei. Un secol de istorie (1820 - 1920)**, Editura Neuron, Focșani, 1995, p. 68

⁵³ Theodor Codrescu, **Uricariul**, vol. X, Iași, 1888, p. 47 - 48

⁵⁴ **Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea**, vol. II, **Moldova**, Editura Academiei R. S. R., București, 1966, nota 1, p. 223

⁵⁵ George Ioan Lahovari, **Marele dicționar geografic al României**, Alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe, de ...și General C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, vol. I, Stab. Grafic J. V. Socec, București, 1898, p. 16

Peste Siret, Mănăstirea Mera își întinsese stăpânirea până în satul Lespezi din Ținutul Tecuciului.⁵⁶

Veniturile rezultate din arendarea moșiilor reveneau tot mănăstirii. Un exemplu în acest sens îl constituie moșiile din Odobești pe care evreii își construiseră între anii 1832 - 1834 un han, o școală mozaică și alte binale⁵⁷ și pentru care mănăstirea încasa arenda.

Mănăstirii Mera îi reveneau și dările pe care le plăteau sătenii de pe moșiile acesteia și anume „zečiuiala”. Astfel, în anul 1775, egumenul Matei primea cartea de la domnul **Grigore al III-lea Alexandru Ghica (1774 – 1777)** prin care i se întărea dreptul de a stăpâni și a lua zechiuiala de la locuitorii moșiilor Șindrilar și Mândiești „*din țarini cu pâine, din fânați, din livezi cu pomi, din bălți cu pești, din prisăci cu stupi... din grădini cu legumi ... vor plăti venitul crâcimii.*”⁵⁸

Câțiva ani mai târziu, în 1795, domnul **Alexandru Ioan Calimah (1795 – 1799)** făcea cunoscut starostilor de Putna că egumenul Merei s-a „*jăluit precum că lăcuitorii di pi moșiile Șindrilarii de sus i de gios și Milcov nu i s-ar fi supuind a da adetul obicinuit după hotărârea ponturilor.*”⁵⁹

Cei care locuiau pe domeniul mănăstirii aveau obligația să lucreze în folosul acesteia câte 12 zile pe an. În cazul în care nu se supuneau, conform poruncii domnului **Constantin Mavrocordat (1733 – 1735, 1741 – 1743)** din 17 iulie 1742⁶⁰, erau puși în butuci de către ispravnicul de Putna.

Sume de bani încasa mănăstirea și de la cele opt crâșme din „*balanța romană*” din piața Focșani sau de la vama din Focșani.⁶¹

⁵⁶ Emil Giurgea, **Vrancea. Ghid turistic al județului**, Editura Sport - Turism, București, 1977, p. 64

⁵⁷ Sergiu Iosipescu, **Note istorice despre mănăstirea Mira, ctitorie fortificată a Cantemireștilor**, în „*Buletinul Monumentelor Istorice*”, anul XLI, nr. 7, București, 1974, p. 55

⁵⁸ Aurel V. Sava, *op. cit.*, vol. I, doc. nr. 155, p. 104

⁵⁹ *Ibidem*, doc. nr. 190, p. 131

⁶⁰ **Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea**, vol.II, **Moldova**, Editura Academiei R. S. R., 1966, doc. nr. 206, p. 247

⁶¹ Aurel V. Sava, *op. cit.*, vol. I, doc. nr. 155, p. 104

Voievodul **Mihai Șuțu (1792 – 1795)** hotărâse în anul 1793 prețurile pe care trebuiau să le plătească orășenii mănăstirilor conform unei hotărâri din 5 iunie 1777, a lui Grigore Alexandru Ghica, prin care se stabilise ca: „*dughenile de frunte ... să dea câte 6 lei de stânjen, dughenile din mijloc câte 4 lei, iar dughenile din coadă ce se încep de la pârâul Cacaina și până la Ocol 2 lei.*”⁶²

La Focșani principala proprietate a mănăstirii era moșia Stăiești care devenise piața orașului și care a fost pavată în anul 1858 de către municipalitate și pe care se înălțau „*hanul lui Hagi Pompic*”⁶³ și alte construcții.

Una din dovezile privitoare la proprietățile Mănăstirii Mera din Focșani o constituie cedarea în anul 1800 a unui loc comunității israelite, pe care aceasta și-a construit sinagoga în anul 1827.⁶⁴

Încă de la finele secolului al XVIII-lea între orășeni și mănăstire au avut loc neînțelegeri privind sumele de bani pe care trebuiau să le plătească aceștia pentru proprietățile arendate în târguri, acuzând mănăstirea că vrea să-și sporească veniturile pe seama lor.

Conflictul lor și-a găsit rezolvarea abia în anul 1813 când Divanul a emis anaforaua de la Iași ca răspuns la cererea arhimandritului și egumenului Zaharia de la Mera, care se plânsese domnului că locuitorii din Focșani și Odobești, cei care au dugheni pe locul mănăstirii, au cuprins mai mult loc cu binale pentru care plătesc mai puțin „*bezmăn pe an*”⁶⁵ ceea ce aducea pagube mănăstirii. Prin actul respectiv s-a stabilit ca să se facă măsurători, iar locuitorii „*să fie îndatoriți a plăti fiștecare câte 20 parale de tot stânjenul, iar nu mai mult*”⁶⁶, interzicându-se locuitorilor din târguri să mai construiască pe locul mănăstirii fără aprobarea acesteia.

⁶² **Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și târguri. Moldova**, seria A, vol. II, București, 1960, doc. nr. 33, p. 153

⁶³ Sergiu Iosipescu, *op. cit.*, p. 55

⁶⁴ Dimitrie F. Caian, **Istoricul orașului Focșani**, Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I. de ..., Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p. 122

⁶⁵ **Documente privitoare la istoria economică ...**, doc. nr. 33, p. 53

⁶⁶ *Ibidem*

Nemulțumiri s-au iscat și în rândul celor care locuiau „*pe moșia sfintii mănăstiri Mera la Tichiriș*”⁶⁷, aceștia înaintând o jalbă contra arendașului moșiei Văleni a mănăstirii, care impunea condiții grele de muncă clăcașilor de pe moșia menționată mai sus.

Pe teritoriul comunei Mera existau livezi de meri și nuci o adevărată mândrie a zonei pentru care se plătea dijma mănăstirii, în special de către locuitorii satelor aflate chiar pe domeniul acesteia. Din învoiala locuitorilor Merei cu mănăstirea aflăm că: „*din livezi și poiane ori din ce o da dijmă din zăcii pomi unul, meri, peri, nuci, iar perjile din satul Șidrilarii de sus, Reghiu și Șindrilarii de Gios să se dijmuiască după starea pomilor și vechiul obicei...*, iar satul Mera vom aduce perjile verzi la mănăstire din zece pomi unul.”⁶⁸

În anul 1854 Mănăstirea Mera a fost închinată Mănăstirii Vatoped.⁶⁹

Secularizarea averilor mănăstirești a lăsat ctitoria Cantemireștilor sub supravegherea unui singur îngrijitor, ea deserving nevoile religioase ale locuitorilor din satul Mera. La finele secolului al XIX-lea se afla în stare de ruină așa cum o descrie Melchisedec la 1883 - „*părăsită și devastată*”.⁷⁰

În aceeași situație o regăsim și la începutul secolului al XX-lea, așa cum sublinia marele istoric Nicolae Iorga într-una din lucrările sale: „*Sus, un zid ruinat înconjură mănăstirea lui Constantin Vodă Cantemir – Miera, căreia cărturarii îi zic greșit «Mira» și «Mera»*”.⁷¹ Starea monumentului era însă deplorabilă: „*Astăzi toate clădirile de locuit, palat și chilii, sunt o jalnică ruină, și buruieni cresc, ca un strălucit vesmânt sălbatec, pe arcadele de cărămidă ce*

⁶⁷ *Ibidem*, p. 55

⁶⁸ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 77

⁶⁹ Virgil Cândea, **Mărturii românești peste hotare. Mică enciclopedie**, vol.I, Editura Enciclopedică, București, 1991, p. 523

⁷⁰ Melchisedec, Episcopul Romanului, *op.cit.*, p. 115

⁷¹ N. Iorga, **Sate și Mănăstiri din România**, Ediția a II-a, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1916, p. 127 – 128

nu se țin de nicio clădire, și pivnițele părăsite își cască gâtlejurile din dărâmături.”⁷²

În anul 1932 s-au prăbușit acoperișul și bolta naosului. S-a acoperit cu învelitoare de tablă, încercându-se astfel să se stopeze procesul de ruinare a lăcașului. Seismul din anul 1940 a distrus și casele egumenești situate în partea de sud – vest a incintei.

Lucrările de restaurare ale complexului de la Mera au început în anul 1974, dar cutremurul din 1977 le-a stopat, ele reluându-se abia în 1979 și au durat până în jurul anului 1991, an ce marchează și începutul repictării interioare a lăcașului. Noua pictură a alterat de fapt autenticitatea vechii picturi, păstrată doar în tabloul votiv, conferindu-i o înfățișare ce o îndepărtează mult de spiritul artistic al epocii, mai ales în ceea ce privește paleta coloristică.

Proiecte de restaurare a zidurilor împrejmuitoare precum și a clădirilor egumenești, au necesitat cercetări arheologice care s-au derulat între anii 1998 - 2000.⁷³

Ansamblul mănăstiresc de la Mera a fost conceput de proporții monumentale, reliefându-se în primul rând „prin puternica cetate de incintă”⁷⁴, aceasta înscriind-o printre cele mai întărite centre mănăstirești din țară, fiind ultima fortificație din Moldova (fig.1). Incinta are forma unui patruleter, cu ziduri din cărămidă și piatră spartă care la partea superioară sunt prevăzute cu ferestre de tragere și drum de strajă. Colțurile incintei sunt întărite de turnuri de flancare. În axul laturii vestice, a fost amplasat turnul porții, pe sub a cărui arcadă se pătrunde în incintă, turn care adăpostește și clopotele.

În colțul de sud-vest se aflau casele domnești (astăzi în ruină), devenite apoi egumenești, construite din cărămidă, cu parter și etaj

⁷² *Ibidem*, p. 129

⁷³ Cercetările au fost întreprinse de către Aurel Nicodei în anul 1998 și de către Emil Lupu între anii 1999 -2000. Ultimele rezultate au fost publicate de către Emil Lupu în lucrarea: **Noi contribuții la cunoașterea fostei mănăstiri Mera (Mira) – jud.Vrancea (I)** în „*Saeculum*”, Anul 1, nr. 2, octombrie 2002, p. 64 - 67

⁷⁴ Vasile Drăguț, *op. cit.*, p. 174

(fig.2), iar la subsol cu beciuri boltite. Accesul în case se făcea pe o scară ce urca spre un ceardac foarte spațios.

Desigur, cel mai important monument din cadrul ansamblului monastic este biserica, o adevărată capodoperă de arhitectură, care „dincolo de măreția suverană și de armonia proporțiilor, ceea ce uimește la biserica mănăstirii Mera este savanta împletire de elemente tradiționale arhitecturii Moldovei... dar și de apropiata Muntenie, rezultatul obținut fiind o sinteză pe cât de originală pe atât de semnificativă pentru epocă.”⁷⁵

(fig. 3).

Așezată în mijlocul incintei, biserica înscrie în planul său forma de cruce, întâlnit în secolele al XVII-lea - al XVIII-lea la bisericile din Muntenia, dar și din Moldova, cu încăperile dispuse pe axa est - vest. Sistemul constructiv folosit este cel obișnuit, cu soclu și pereții din cărămizi specifice secolului al XVII-lea pentru care s-a folosit mortarul de var și nisip, pereții ajungând până la grosimea de 1,39 m.

Pe latura de vest a edificiului se accede într-un pridvor (care inițial a fost deschis) cu coloane din cărămizi, de formă octogonală, ale căror capitele simple susțin arcade cu arhivolte intrânde.

La ultimele lucrări de restaurare, s-a închis pridvorul cu geamuri pentru o mai bună protecție a interiorului.

La acoperirea pridvorului s-a folosit o pereche de calote semisferice sprijinite pe pandantivi. Printr-o ușă din lemn, cu ferecături metalice, axată pe peretele vestic, se face legătura cu spațiul liturgic. Intrarea este încoronată de un portal dreptunghiular dăltuit în piatră (fig.4). O baghetă puternic profilată, sprijinită la partea inferioară pe baze pătrate decorate cu cercuri concentrice săpate în piatră, formează o arcadă semicirculară deasupra intrării.

Marginea exterioară a portalului a primit același decor, baghetă puternic profilată. Spațiul dintre arcadă și marginea portalului a fost rezervat celor două cartușe în care s-a inscripționat pisania bilingvă.

⁷⁵ Ibidem, p. 175

Volute în relief încadrează pisania. Restul spațiului a primit pictură în frescă cu ornamente vegetale pictate cu alb pe fond negru.

Pronaosul prezintă planul dreptunghiular cu sistemul de acoperire similar cu al pridvorului, o pereche de calote semisferice susținute de pandantivi și arce de zidărie. Iluminatul interior este asigurat de cele patru ferestre montate în golurile din pereții de nord și de sud. Pe latura de nord, sub o arcadă semicirculară se ascunde o gropniță.

Trei deschideri acoperite de arcade semicirculare, ce se sprijină pe stâlpi octogonali din zidărie, fac legătura între pronaos și naos. Naosul supralărgit de cele două abside semicirculare în interior și poligonale în exterior, primește lumina prin cele două ferestre axate în golurile absidelor.

O turlă țesută din cărămidă, se ridică în centrul naosului, monumentalizând-o și înălțând-o, asigurând totodată legătura spațiului liturgic cu exteriorul (fig.5).

Lăcașul se încheie cu absida altarului având traseul poligonal în exterior și semicircular în interior, aflată în decroș față de naos. Sistemul de acoperire este cel clasic, semicalotă sferică. O fereastră, ce străpunge peretele estic, filtrează lumina în interior.

În fața altarului se înalță un maiestuos iconostas (fig.6) ce datează din același timp cu zidirea bisericii – secolul al XVII-lea. Montat înaintea decroșului, a creat posibilitatea amenajării proscomidiei și vestmântarului în spațiul liber dintre decroș și catapeteasmă.

În ansamblu, realizarea iconostasului ne apare monumentală, sub forma unei arhitecturi, a cărei compoziție sculpturală acoperă aproape întreaga suprafață a construcției. Expunerea icoanelor nu s-a mai făcut pe un singur plan ca la majoritatea catapetesmelor, acesta s-a modificat apărând în plan ca o linie frântă. Partea centrală s-a montat mai în față decât lateralele, creând un efect de profunzime, rezultat din jocul dintre relief și adânc.

Iconostasul, o adevărată dantelărie în lemn, prezintă la partea inferioară colonete cu decor vegetal bogat, între care s-au montat panouri cu același decor dispus în jurul unui medalion.

Pe parapet se sprijină colonete cu fusul rotund, acoperit în întregime cu frunze și flori sculptate și cu capiteluri formate din două registre de frunze. Între colonete apar cadre dreptunghiulare, cu spații pentru icoanele împărătești, având la partea inferioară benzi dreptunghiulare cu aceleași ornamente. Deasupra icoanelor sunt frontoane cu decor floral ajurat dispus în jurul unui medalion, totul sub o arcadă semicirculară.

O arhitravă bogat decorată susține șirul icoanelor praznicare pictate în medalioane ovale.

Medalioanele dispuse în centrul unor dreptunghiuri sunt mărginite de baghete puternic reliefate ce au primit decor vegetal. În spațiul rămas liber se profilează frunze și flori.

Cadrele dreptunghiulare, separate de colonete cu bogat decor vegetal, ce se sprijină pe benzi ornamentale, au fost rezervate icoanelor cu chipurile evangheliștilor și prorocilor.

Iconostasul este încununat de crucea centrală cu scena Răstignirii și cele două molenii cu chipurile Mariei și Ioan.

Cele trei deschideri ale catapetesmei în care s-au axat ușile împărătești și cele diaconești, au în partea superioară timpane înflorate, semicirculare la partea superioară.

Ca o piesă valoroasă de obiect cultic se detașează ușile împărătești realizate în același stil ca al iconostasului. Cele două voleuri prezintă câte un medalion oval cu chipurile Mariei și Gavrilă în scena „*Bunavestire*”. În jurul celor două medalioane s-a decupat din lemn un decor bogat de frunze și flori. Axul median, simplu, cu trei caneluri verticale, este timbrat de o cruce sculptată. Ușile diaconești au fost realizate în aceeași manieră ca și cele împărătești.

Între anii 1996 - 1997 întreg iconostasul afectat de atacul masiv al insectelor xilofage a fost restaurat de o echipă de restauratori din Alba-Iulia. Pardoseala întregului edificiu s-a așternut cu dale din piatră.

Pe pereții interiori, în anul 1996 s-a așternut pictură nouă, în frescă. Din vechea pictură a monumentului se mai păstrează câteva fragmente. Neexistând inscripții sau vreo mărturie documentară s-a folosit metoda cercetării programului iconografic și a trăsăturilor

stilistice ale picturilor, care a scos în evidență cele două etape ale picturii. Una a fost executată în veacul al XVIII-lea și care „se mai păstrează în exteriorul monumentului, într-o ocnită deasupra intrării în pridvor”⁷⁶, precum și în pridvor: „ornamentele florale (flori de crin și tulpini cu frunze) din jurul portalului sunt îngrijit executate din linii închise pe fond gri.”⁷⁷

În a doua etapă, începutul secolului al XIX-lea, s-a pictat interiorul: pronaosul, naosul, altarul și tavanul, în timpul egumenului Arsenie⁷⁸ pictură realizată în culori de apă pe strat de vâruială.

Pe peretele vestic al pronaosului, de o parte și alta a portalului au fost zugrăviți ctitorii – singurul fragment care s-a conservat până în zilele noastre (fig.7). Spre dreapta apar bine individualizate chipurile lui Constantin Cantemir și ale fiului său în veșminte bogate, tivite cu blănuri, pe cap purtând ișlice cu muchia pe frunte. Cantemir tatăl ține în mână macheta ctitoriei sale.

În partea stângă au fost pictați: arhimandritul Calerghi, cel care a reparat biserica în anul 1734 și Arsenie, cel care în anul 1800 a pus inscripția pe cișmeaua din incinta bisericii.

Portretele efigie ale ctitorilor constituie incontestabile mărturii artistice, dar și documentare (vestimentația și chipurile specifice epocii edificării monumentului).

Plastica decorativă a fațadelor ne relevă o îmbinare de elemente decorative moldovenești și muntenești. Baza volumului bisericii este înconjurată de un soclu puternic profilat, realizat din cărămidă. La ritmarea fațadelor s-au folosit lesenele cu aspect de pilaștri, care la partea superioară au fost tăiate de brâul din cărămizi așezate pe colț, brâu ce înconjoară întreg edificiul. Deasupra brâului două șiruri de ocnite terminate în arc, semicirculare, decor specific arhitecturii

⁷⁶ Bogdan Irimia, **Erminia tradițională românească în picturile rurale de la Mira Cantemireștilor**, în „Biserica Ortodoxă Română”, Buletinul Oficial al Patriarhiei Române, anul XCV, nr. 1 - 3, ianuarie - martie, 1977, București, p. 179

⁷⁷ *Ibidem*

⁷⁸ *Ibidem*

moldovenești, dau un spor de frumusețe monumentului completând ornamentația de tradiție muntenească a cornișei realizată din cărămizi așezate pe colț.

Arcadele ferestrelor din piatră primesc ca ornamentație baghete încrucișate la colțuri și banchine din piatră (fig.8).

Coronamentul bisericii este alcătuit de turla sveltă (fig.9) care prezintă o bază stelată și pe care se înalță un tambur octogonal, decorat cu ferestre și ancadramente întrânde și banchize pe toate cele opt laturi. A fost învelită cu turn piramidal cu marginile evazate. La restaurarea turlei s-au avut în vedere martorii din postamentul de zidărie care se mai păstrau în anii 1977 când au început lucrările de restaurare.

Acoperișul de tip compartimentat moldovenesc, cu punerea în valoare a absidelor, cu streășină largă, de tip șarpantă, are învelitoarea de aramă (învelitoarea și acoperișul au fost restaurate în întregime). Pe toate compartimentele s-au montat cruci din fier (fig.10).

Sanctuarul triconc de la Mera este „*un edificiu de întâlnire, de armonică îngemănare între două tradiții ale culturii noastre, pe sensul permanentelor tendințe de unitate*”⁷⁹, cele moldovenești și cele muntenenești.

Dincolo de ceea ce reprezintă valoarea ei, biserica mănăstirii Mera este păstrătoarea a două icoane ce datează din veacul al XVII-lea: „*Maica Domnului cu Pruncul*” de tipul Hodighitria (foarte degradată) și „*Sfântul Ioan Botezătorul*”.

Prima icoană ne înfățișează chipul Mariei bust, înveșmântată într-un mafarion roșu-vermillon, cu capul plecat spre pruncul Isus susținut de brațul stâng al acesteia; totul proiectat pe un fundal galben (inițial a fost auriu). Rama a fost escavată din suport. Chipurile personajelor bine conturate, cu desen precis, au fost lucrate prin suprapuneri de straturi de culoare ce le asigură forța expresivă. În două mici medalioane au fost înscrise numele celor portretizați în icoană. Icoana s-a fost deteriorat datorită atacului cariilor, cele trei

⁷⁹ Vasile Drăguț, *op. cit.*, p. 176

blaturi crăpându-se, iar pânza maruflată pe lemn s-a exfoliat la capete producând cojirea stratului pictural până la suport.

Pe cea de a doua icoană s-a pictat Ioan Botezătorul înaripat, purtând pe brațul stâng simbolul martiriului său (un vas cu capul său) și un rotulus desfășurat. Icoana impresionează prin forța de interiorizare a personajului pictat cu privirea fixă și figură ascetică. În fundal s-a redat scena „Aflarea capului Sfântului Ioan” cu două personaje proiectate ca și Ioan într-un peisaj cu arbori. Numele sfântului s-a inscripționat în slavonă cu auriu. Icoana a fost afectată de atacul insectelor xilofage care a dus la fragilizarea și ruperea suportului în colțul din stânga jos.

Mănăstirea de la Mera are o incintă spațioasă, de formă dreptunghiulară, înconjurată de ziduri din cărămidă și piatră brută ce alternează. La colțuri s-au înălțat turnuri de apărare, iar pe latura vestică, în ax s-a construit pe o arcadă semicirculară un turn clopotniță. Ruinele caselor domnești ocupă colțul de sud-vest.

În incinta lăcașului, pe latura nordică a incintei, în apropierea bisericii, a fost amenajată o fântână, în anul 1800, în urma captării unui izvor de către egumenul Arsenie. O inscripție săpată în marmură albă ne amintește că fântâna s-a făcut cu „*cheltuiala egumenului de acum, Arhimandritul Arsenie. Pe lângă altele izvorul de băut pentru pomenirea lui fiind, cei ce vor lua din apa aceasta să zică cu toții din totă inima: Divinitatea să numere cu dreptii pre cel ce ce adapă pre mulți cu apă dulce. S-a s(fâ)rșit în anul 1800, Iunie 10.*”⁸⁰ Inscripția aflată în jumătatea inferioară a fost încadrată de un cartuș cu marginea sculptată cu motive vegetale, puternic profilate, care la partea superioară se încheie cu o palmetă. Deasupra inscripției o floare săpată în marmură susține o cruce pe ale cărei brațe se sprijină doi vulturi. Colțurile superioare au primit ca decor câte o floare. În colțul din dreapta, jos, s-a inscripționat anul „1800” (fig.11). Apa se scurge printr-un canal colector în afara incintei.

Mănăstirea de la Mera pentru „*întreaga sa zestre de semnificații și pentru dăruita sa frumusețe artistică ... se cere a fi*

⁸⁰ Melchisedec, Episcopul Romanului, *op. cit.*, p. 114

cunoscută și prețuită alături de cele mai strălucite ctitorii ale trecutului nostru voevodal”⁸¹

Pentru Vrancea, mănăstirea Mera are valoare de simbol avându-se în vedere istoria familiei Cantemireștilor, care a ctitorit-o.

Totodată, ansamblul monastic reprezintă pentru patrimoniul arhitectural al județului, dar și pentru cel al României, o valoroasă mărturie a vechii arhitecturi românești, jucând un rol important în evoluția acesteia.

Fig. 1

⁸¹ Vasile Drăguț, *op. cit.* p. 176

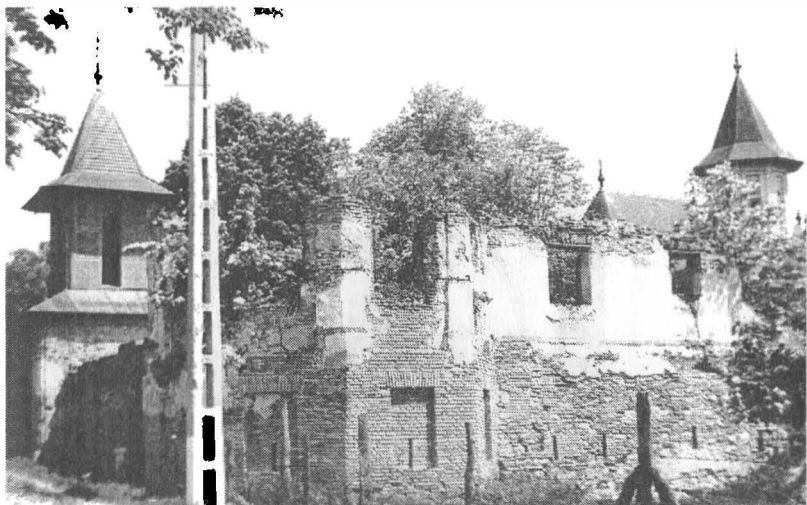

Fig. 2

Fig. 3

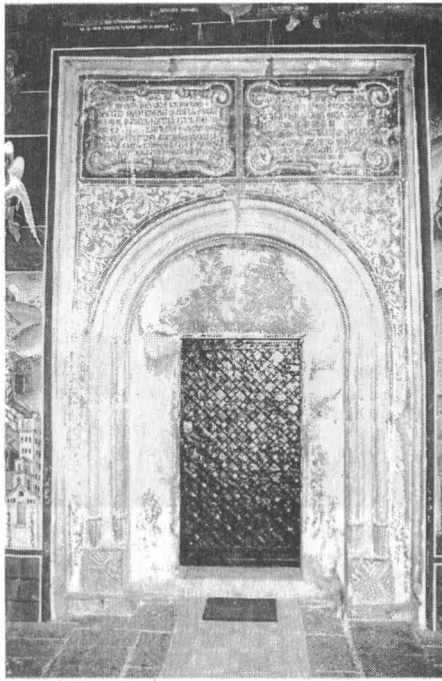

Fig. 4

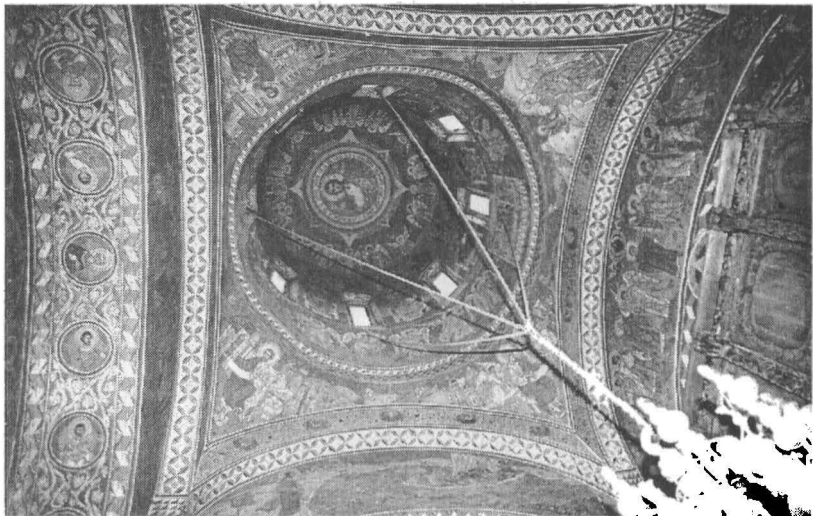

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

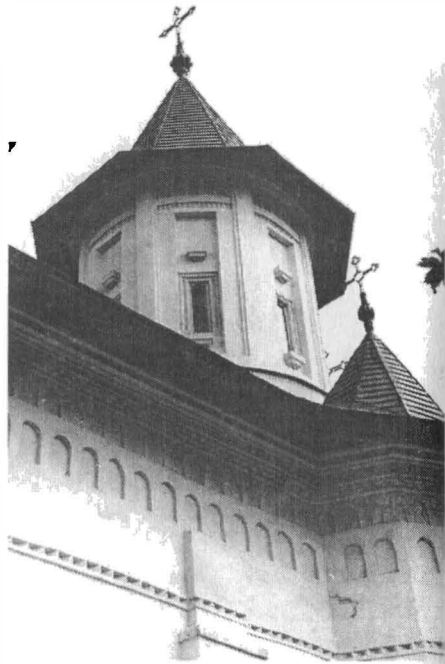

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11